

Modern Arap Şiirinde Halep İmajı
Aleppo's Image In Modern Arabic Poetry

Mohamad ALAHMAD

Dr. Öğr. Üyesi, Gümüşhane Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Arap Dili ve
Belagatı Anabilim Dalı, Gümüşhane/ Türkiye
Dr. Lecturer, Gumushane University, Faculty of Theology, Department of
Arabic language and Rhetoric, Gumushane/ Turkey
mohamadalahmad@gumushane.edu.tr

ORCID ID: 0000-0002-3690-236X

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü / Article Type: Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi / Date Received: 6 Ekim / 6 October 2020

Kabul Tarihi / Date Accepted: 23 Aralık / 23 December 2020

Yayın Sezonu / Pub Date Season: Aralık / December

Atıf / Citation: Mohamad Alahmad, “Modern Arap Şiirinde Halep İmajı ”,
Bayburt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 12 (Güz) 2020) : 85-112,
doi: 10.47098/bayburt-ilahiyat.806305

Öz

Şehir imajı, modern Arap şiirinde göz ardı edilemeyecek kadar önemli bir konudur. 20. yüzyılın birçok şairi, şehir hakkındaki görüşlerini söyleyerek konunun farklı yönlerini ele almışlardır. Bu şairlerden her biri konu hakkında kendi yaşamından ve fikirlerinden esinlendiği özel bir şiirsel deneyime sahiptir.

Bu şairlerin bazıları şiirlerinde Halep şehrini ele almışlar, şehrin doğal yapısını, içindeki sosyal hayatın güzelliğini anlatmışlardır. Tarihsel yapısına değinerek ve şehrin geçmişindeki önemli kişileri de açıklamışlardır. Aynı zamanda Halep'e olan özlemlerini ve hayranlıklarını dile getirerek orada yaşama isteklerinden bahsetmişlerdir. Çünkü bir Arap şehri olan Halep, dünyadaki önemli konumu, antik ve tarihi yapısı, doğasının güzelliği ve iyi kalpli insanları barındırıyor olması ile ünlü bir şehirdir.

Yapılan araştırma, modern Arap şiirinde Halep şehrinin ele alındığı bazı şiir örneklerini seçmekle beraber şairlerin, şehir hakkındaki en önemli fikirlerini ve şiirlerindeki şehrin en belirgin özelliklerini ifade etmelerini incelemeyi amaçlamaktadır.

Anahtar kelimeler: Modern Arap Şiiri, Halep, Şehir İmajı.

Abstract

The image of the city is a significant phenomenon that cannot be ignored in modern Arabic poetry. Many poets of the 20th century have taken up various aspects of the subject in expressing their views about the city. Each of these poets had a unique poetic experience inspired by his own life and ideas on the mentioned subject.

Some of these poets mentioned the city of Aleppo in their poems. They considered its nature and enjoyable social life in it and explained its historical position and the most prominent people who lived in it. At the same time, they expressed their love and their admiration for the city, and they wished to live there due to its historical and geographical importance in the globe. Moreover, the nature of the city is beautiful and the residents are excellent.

This study aims to deal with particular examples in modern Arabic poetry that regards the city of Aleppo. At the same time, it studies the most important ideas of poets about this city and defines its most prominent features in their poems.

Keywords: Modern Arabic Poetry, Aleppo, The Image of The City

Giriş

Şehir temalı Arap şiiri deneyimi, cahiliye çağı şairlerin şiirlerindeki yığıntılar üzerinde duruşuyla başlamıştır. İslam dönemine kadar uzanan ve İslam dünyasında şehirlerin inşa edilmesinden sonraki dönemlerinde de devam eden bu deneyim, günümüz parlaklığına ulaşana kadar yavaş yavaş gelişmiştir. Çağdaş Arap şiirinde kentin teması önemli bir yer edinmiş ve bu konuda birçok şiir yayınlanmıştır.

Kentin çağdaş şiirdeki deneyimi, önceki şairlerin şiirlerini dikkatle inceleyerek, bu alandaki şiirlerden yararlanmak suretiyle oluşmuştur. Dahası çağdaş şiirdeki deneyimini de aşmaya çalışarak büyük ölçüde başarı elde etmiştir. Bu deneyim, zamanımızda kent konusunu işleyiş gücü, yaklaşım metodolojisi, ifadenin öznelliği, vizyonun benzersizliği ve modernliği ile ayırt edilir. Çağdaş Arap şiirinde kentin işleniş sanatı bir değer haline

gelmiştir, çünkü sosyal ilişkilerinde olgun insan deneyimlerini yansıtmaktadır.¹

Çağdaş Arap şairlerinin şehirlerle ilgili iki konumu vardır. Bunların birincisi olumlu yönü olup; şehrin güzelliklerinden bahsedilir ve şair o şehirde yaşamaktan mutluluk duyar. İkincisi ise olumsuz yönüdür. Şair, kentte yaşamaya uyum sağlayamadığı için, aile ve sevdiklerinin uzaklığından dolayı yaşamayı reddetmektedir.

Halep kentini konu edinen şiirlerin çoğunda, şehrin güzel görüldüğü ve yabancıların ilgisini çekip, kucaklayıcı özelliğe sahip olması sebebiyle olumlu tutumlar anlatılmaktadır. Halep, şiirde insanların beğenilerini celbetmektedir. Çünkü rahatlık ve güven yeridir. Aynı zamanda doğal zenginliklere sahip, rahat ve sağlıklı bir atmosferi olan ve halkının nazik olması ile öne çıkan bir şehirdir. Bu yüzden her zaman şairlerin ilham aldıkları ve "büyüleyici " kelimesiyle ifade ettikleri yer olmuştur.

Halep, doğudaki kentlerin gelini olarak adlandırılmaktadır. Antik çağlardan günümüze değin şairlerin şiirlerine ilham kaynağı olmuştur. Pek çok şair onu övmüş ve ayrı kalmaktan dolayı üzüntülerini dile getirmişlerdir. Halep, Arap şairi olan el-Mütenebbî'nin (ö. 354/965) ikametgâhı olup bir şiirinde onun sevgisini şöyle dile getirmiştir (Hafif):²

ولا يمكن المكان الرحيل	لا أقمنا في مكان وإن طاب
حلب قصدنا وأنت السبيل	كلما رحبت بنا الروض قلنا
وإليها وجيفنا والذميل	فيك مرعى جبادنا والمطايا

Herhangi bir yerde, ne kadar güzel olursa olsun, uzun süre kalmak ve oraya taşınmak oldukça zor. Ve bir yerin taşınması imkânsız.

Bahçeleri, kalma isteğimizi sevinçle karşıladığında, biz de ona: Halep'te kalmak istiyoruz ve bizim için varılacak tek yol sensin, dedik.

Sen atlarımızı ve bineklerimizi otlattığımız yersin. Halep'e giderken ise, kalplerimiz heyecandan hızla çarpıyor ve adımlarımız hızlanıyor.

Bu şehri öven pek çok şairden biri olan şair es-Sanavbarî el-Halebi (ö. 334/945) Halep şehrendendir ve bir şiirinde şöyle söyler (Mutakârib):³

فكم وصلت طربا بالطرب	سقى حلب المزن مغنى حلب
بها لي إذ العيش لم يستطب	وكم مستطاب من العيش لذ
بها ومطارفه والعذب	إذا نشر الزهر أعلامه
تروق وأوساطه من ذهب	غدا وحواشيه من فضة

¹ Kâde 'Akkâk, *Delâletu'l-Medîneti fi'l-Hitâbi's-Şiir'l-Arabî'l-Mu'asır* (Dimaşk: İttihâdü'l-Küttâbi'l-Arab, 2001), 177.

² Ahmed b. el-Huseyn el-Mütenebbî, *Divân el-Mütenebbî* (Beyrut: Dâr Beyrût li't-Tibâ'a ve'n-Neşr, 1983), 430.

³ Ahmed b. Muhammed b. el-Hasan ed-Dabbî e's-Sanavbarî, *Divân e's-Sanavbarî*, thk. İhsân 'Abbâs, 1. Baskı (Beyrut: Dâr Sâdir, 1998), 292.

Halebin yağü yüklü bulutları onun bereketli topraklarını suladı. Çünkü bu şehir daima sevinç ve huzur içinde olmaya devam ediyor.

Zor yaşama rağmen bu şehirde yaşamaktan daima mutlu oldum.

Çiçekler, izlerini, güzel kıyafetlerini ve tatlılığını yaydığında.

Sabahları papatya gibi kenarları gümüş ve ortası altın gibi olur.

Benzer şekilde, el-Buhturî (ö. 284/897), Ebu Firâs el-Hamdânî (ö. 357/968), el-Ma'arrî (ö. 449/1057), Farisî şair Keşâcîm (ö. 360/970) ve diğerleri Halep'e övgüler dizmiştir.

Halep modern çağlarda Arap dünyasının her yerinde şairlerin ilgisini çekmeye devam etmiştir. Onu şiirlerinde dile getirirerek, geçmişlerini, sevinçlerini ve üzüntülerini anlatıyorlar. Hala zamanımızda da onun güzelliğini anlatarak ona karşı hoş tutumlarını dile getirerek geçmişte ünlü prenslerini, bilginlerini ve şairlerini hatırlıyorlar.

1. Halep Şehrinin Kuruluşu ve Adlandırılmasına Tarihsel Bir Bakış

Halep şehri, Suriye'nin kuzeybatısında, Türkiye'ye yakın bir bölgede bulunmaktadır. Nüfus bakımından Suriye'nin en büyük şehridir ve aynı zamanda Suriye'nin ekonomik başkentidir. Tarih öncesi çağlardan kalma antik bir şehir olarak bilinmektedir.

Halep adı, Arap halkı arasında ve edebiyatında Şahba, Halep ve Halebu's-Şahba olarak geçmektedir ki; bu farklı isimlendirmenin sebebi, Halep kurulurken orada çeşitli olayların olması ve bu olaylar sebebiyle farklı görüşlerin meydana gelmesinden kaynaklanmaktadır. Dünya çapında da Halep şehri farklı isimlerle anılmaktadır: "Fransızcada Alep, İngilizce, Almanca ve İtalyancada Aleppo olarak kullanılan Halep adı, Hitit dilinde Hrb, Akadlarda Hallaba ve Halvan, Selevkiler döneminde de Beroia olarak adlandırılmıştır. Arapçada ise sağılmış süt anlamında Haleb adı kullanılmaktadır".⁴

Halep şehri, M.Ö. yirmi beşinci yüzyıldan önce, Halep'i ele geçiren ve kralı Lu Kal Ošo Makal'ı esir alan Akad Kralı Rimoş bin Sargon (M.Ö. 2515) zamanında ilk kez zikredilmiştir. Halep o zaman gelişmiş bir şehirdir. Halep'in kurucusu hakkında İbnü'l-Adim'in iki ifadesi vardır. Birincisi: Halep'in ilk kurucusu Blukos el-Musili'dir ve Hz. Adem'den bu yana 3989 yılında Halep'in ilk kralıydı. İkincisi: Halep'in kurucusu olan 'Amlıkların Halep bin el-Muhr ibn Hayes ibn 'Amlık'tir. Halep adını kurucusunun isminden

⁴ Nuran Koltuk vd, *Osmanlı Belgelerinde Halep* (İstanbul: Seçil Offset, 2018), 22.

aldığı söylenmektedir.⁵ Diğerleri, Halep bin Mahr el-İmliki'nin Kral Blukos el-Musili 'nin emriyle inşa edildiğini söylemektedirler.⁶

Bazı tarihçiler Âsur Kralı'nın emri ile Asurluların Halep'i inşa ettiklerini ileri sürerken, bazıları Kikan Camii'nin taşı ve kalede bulunan Hitit tapınağının kalıntısıyla Hititlerin inşa ettiğini söylerler.⁷

Halep, ilk Amorite hanedanı olan Yamhad imparatorluğunun kralı, Kral Yarlim Lim döneminde refahının zirvesine ulaştı. Babil Hammurabi'nin çağdaşydı ve o sırada Halep Babil'le iyi ilişki içersindeydi. Halep belli zaman dilimlerinde yıkılmıştır. Yapımı M.Ö. 312'de Yunanlı Seleukos tarafından yenilenmiştir ve aynı zamanda Halep kalesinin inşası da ona atfedilmektedir.⁸

Halep'e giren Müslümanlar ile ilgili olarak rivayetlerde, Ebu Ubeyde bin el- Cerrah, Yarmük Savaşı'ndan sonra Humus'a doğru ordu ile birlikte yürümüş ve onu fethetmiştir. Daha sonra Halid bin Velîd'i ordunun bulunduğu cepheye Kinnısrin'e göndermiştir. Halid bin Velîd yolda iken Hadır bölgesinde Romalılarla karşılaşmış ve onları yenmiştir. Sonra Kinnısrin'e doğru yürüyerek orayı da fethetmiştir. Daha sonra Halep'e yönelmiş, Halep halkı ondan korkarak kaleye sığınmış, Ebu Ubeyde bin el-Carrah gelişini öğrendiklerinde, ondan barış ve güvenlik istemiş, bu yüzden Ebu Ubeyde onları kabul etmiş ve anlaşmıştır. Sonra Müslümanlar Antakya kapısından Halep'e girmiştir.⁹

Halep'i diğerlerinden ayıran özelliği, asırlarda yüzleştiği felaketlere rağmen yerleşim alanlarının oluşumundan günümüze kadar Kuveyk Nehri kıyılarına uzanmasıdır.¹⁰

Farklı dönemlerde birçok ordu şehri işgal etmesine rağmen onu koruyan iki şey vardır. Birincisi: Kutsal bir şehirdir, çünkü sadece doğurganlık, yağmur, gök gürültüsü, yıldırım ve dağ tanrısı olarak değil, aynı zamanda baş tanrı olarak görülen ünlü Halep tanrısının kalesi vardır. Halep, uzun yıllar bu dini konumunu sürdürdü. İslam'dan sonra bile Halep, birçok ziyaretçi için popüler bir yer olan birçok camiler, zaviyeler, tekkeler, hastaneler ve kutsal mezarlar da dahil olmak üzere önemli bir dini merkez olarak kalmıştır. İkincisi: Kuzeyde Toros koridorlarını, güneyde Mısır'ı, batıda denizi ve doğuda Fırat Nehri'ni birbirine bağlayan stratejik açıdan önemli bir şehirdir.¹¹

⁵ Ömer b. Ahmed b. Hibetullah İbnü'l-Adim, *Zubdetu'l-Halebi min Tarihi Halep*, thk. Halil Mansur, 1. Baskı (Beyrut: Daru'l-Kütübi el-İlmiyye, 1996), 18.

⁶ Hayru'd-Din el-Esedî, *Ehyâu Halep ve Esvâkuhâ* (Dimaşk: Menşurât Vizâretu es-Sakâfe, 1984), 18.

⁷ Esedî, *Ehyâu Halep ve Esvâkuhâ*, 18.

⁸ Esedî, *Ehyâu Halep ve Esvâkuhâ*, 18.

⁹ İbnü'l-Adim, *Zubdetu'l-Halebi min Tarihi Halep*, 15-16.

¹⁰ Esedî, *Ehyâu Halep ve Esvâkuhâ*, 19.

¹¹ Esedî, *Ehyâu Halep ve Esvâkuhâ*, 24-25.

Tarihçiler, filozof Aristoteles'in İskender'in işgal ettiği şehirlerden sadece Halep'e hayran kaldığı belirtilmektedir, Halep havasının hastalıkları tedavi edici bir özelliği olması nedeniyle Halep'te kalmak için izin istediği belirtilmiştir.¹²

Halep şehrinin Halep diye adlandırılmasının sebebinin, kurucusu olan Halep Bin Muhr el-'Amlikî ile ilgili olduğundan bahsetmiştik. ez-Zeccâcî, de Halep olarak adlandırıldığını söylemektedir, çünkü İbrahim (a.s) koyunlarını sağdırıyor ve kazancını sadaka olarak dağıtıyordu, bu yüzden fakir insanlar: Sağım sağım dedi ve böylece isimlendirildi.¹³

İbnü'l-Adim'in kitabında bahsettiği şey de aynı şekilde şöyledir: "Halep'in adı Arapça kökenlidir ki kalenin tepesi için bir takma isimdir. Daha ziyade, İbrahim el-Halil (a.s) Kutsal Toprak'tan kuzeye doğru varacağı zaman bu tepeye gireceği, ağırlıklarını üzerine koyacağı ve çobanlarını Fırat Nehri'ne ve Karadağ'a göndereceği bilinmekteydi. Bu tepede koyun, keçi ve inek ile birlikte bazı çobanlar da kalıyordu. Fakirler tepeye geldiğini duydukları zaman Kuzey bölgesinin her tarafından gelirlerdi. Cömertliğinden faydalanmak için onu Kutsal Topraklardan takip edenlerle buluşurlardı. Sabah akşam çobanlarına hayvanları sağmalarını, oğulları ve hizmetçilerine de yiyecekler almalarını emrediyordu. İşlerini bitirdikten sonra sütü tepeye varan farklı yolların üzerinden taşımalarını emrediyordu. Sonra fakirler birbirlerine: "İbrahim süt sağdı" diyerek ona doğru ilerlemeye başladılar."¹⁴

Tarihçiler bu şehir için başka isimlerden de söz etmişlerdir. Akadlar bu isimlerden Arman ismini kullanırlardı.¹⁵ İskender'in babası Philip'in doğum yeri olan Pirva kentinden sonra İskender zamanında Halep'e Peruya adı verildi.¹⁶

Çoğunlukla da "Halebu's-Şahba" olarak isimlendirilir. Bazı tarihçiler bu isimlendirmenin sebebinin beyaz taşlardan yapılan inşasından kaynaklandığını söylemişlerdir.¹⁷

2. Modern Arap Şiirinde Halep İmajı

Halep sahip olduğu medeniyet sebebiyle çağlar boyunca üstün bir koina ulaşmış ve toprağının verimliliğine, bitkilerinin zenginliğine ve yapısının güzelliğine ek olarak, sevgisini sakinlerinin kalplerinde yetiştirmiştir. Bunu duyan herkes onu görmeye özlem duymuş ve orada yaşamak istemiştir. Bu sebepler, birçok şairin ona hayran kalmasını ve sevgi beslemesini sağlamıştır. Çünkü insan ruhu güzele özlem duyar, onu görerek huzur bulur ve ona karşı hayranlık hisseder.

¹² İbnü'l-Adim, *Zubdetu'l-Halebi min Tarihi Halep*, 8.

¹³ Yâkût el-Hamevî, *Mu'cemu'l-Buldân* (Beirut: Dâr Sâdir, 1977), 282.

¹⁴ İbnü'l-Adim, *Zubdetu'l-Halebi min Tarihi Halep*, 7.

¹⁵ Esedî, *Ehyâu Halep ve Esvâkuhâ*, 22.

¹⁶ Esedî, *Ehyâu Halep ve Esvâkuhâ*, 26.

¹⁷ Kâmil Gazzî, *Nehru'z-Zehab fi Târih Halep* (Halep: el-Matba'a'l-Mârôniyye, ts), 1: 13.

Bu şehir, çağdaş Arapların şiirlerinde, yukarıda belirtildiği gibi, olumlu tarafın hakim olduğu çeşitli biçimlerde ortaya çıkmıştır. Halep, şiirlerde genellikle dört farklı görüş şeklinde ortaya çıkar: Birincisi: Şair tarafından güzel ve sevilen bir kadın rolüne büründürülür. İkincisi: Orada yaşayanlar için bir rahatlama kaynağı olur. Üçüncüsü: Şan, şeref, zafer ve edebiyat şehri olarak bilinir. Dördüncüsü de felaketlerin indiği, öldürme ve yıkımın hükmü sürdüğü, üzgün bir şehir olarak bilinir.

2.1. Halep Bir Sevgili Kadındır

Şehrin bir kadın olarak şiirdeki tasviri, modern çağda birçok şair tarafından ele alınmıştır.¹⁸ Halep şehrini özel yapan şey, güzel kadınlarla birçok ortak özelliğini paylaşmasından kaynaklanmaktadır. Bu, şairlere Halep ile güzel kadın arasındaki karşılaştırma ve benzetme yapmasının yanısıra sonsuz hayal gücü ve mecazi kullanım alanı sağlamıştır. Halep kenti ile ilgili çağdaş şiir okuyucusu, bu şehri şiirin içindeki kadın olarak bulur.

Şair Muhammed Kısce¹⁹, aşağıdaki beyitlerde Halep şehrine olan sevgisini açıklayarak adeta ona kur yapmaktadır (Basit):²⁰

<p>وعانقيني لأرقى فيك للشهب وأسحب المرود الأسنى على هديبي ومن لماك رحيق الطل والعنب فغاب روعي ، وعيق العطر لم يغب إلا تشهيت في زنديك منقلبي</p>	<p>أهواك يا حلب الشهباء فاقتربي جدلان، أغزل من عينيك أغنية من مقلتيك صباباتي ألملمها شممت عطرك فواحا يغازلني ما مر طيفك في حلمي فدغدغه</p>
---	--

Ey Halep eş-Şahba ben seni seviyorum, bana yaklaş. Beni kucakla ki seninle yıldızlara yükseylim.

Mutluyum, gözlerinden bir şarkı besteliyorum. Ve ışıltılı sürmeyi gözlerime çekiyorum.

Aşkımı gözlerinden, üzümü ve süzölmüş güzelliğini dudaklarından topluyorum.

Baştan çıkaran misk kokunu kokladım. Korkum sona erdi ama misk kokun kaybolmadı.

Görünüşün hayalimden geçtiğinde kollarında uyumayı arzuladım.

Şair, Haleb'e olan özlem ve sevgisini, Arapça cümle yapısının özelliklerini yerinde ve iyi bir şekilde kullanarak ifade eder. Söz konusu parçanın üçüncü beytinde şibhi cümle olan Haber (yüklem)i (من لماك، من مقلتيك) iki kez isim cümlesinin başına alarak isim cümlesini mübteda ile değil haber ile

¹⁸ İhsân 'Abbâs, *İtticâhât eş-Şiir el-Arabî el-Mu'asır* (Kuveyt: 'Âlemu'l-Marife, 1998), 91.

¹⁹ Suriyeli şair olup, 1939 yılında Halep şehrinde doğmuştur. Çağdaş edebiyatçıların önde gelenlerindedir. Bak: Muntedeyât İştîyâk, "Muhammed Kısce", erişim: 25 Şubat 2015, <https://eshtyak.ahlamontada.com/t15463-topic>.

²⁰ Cevâhir Haleb, "Kuble alâ Sağri's-Şuhebâ", erişim: 20 Şubat 2020, <http://aleppojewels.net/page.php?id=178>.

başlatır. Arapçada haberin takdimi caizdir hükmünce haberin mübtedanın önüne alınmasıyla hüküm sadece o habere ait olduğunu ifade eder ki; başka haberler ile bağı olma ihtimalini ortadan kaldırır ve buna Arapçada el-Kasır denilir.²¹ Şair bu edebi uslubu kullanarak Halep'e olan sevgi ve özleminin yüksek seviyede olduğunu belirtir.

Mısırlı şair Mahmud Hasan İsmail (ö. 1977)²², Halep şehrine meftun olduğunu ifade eder. Onu kendisi için sevgili yapar ve kalbini kalbine koyar, bu şehre olan sevgisini ifade ederek ona olan sevgisinin büyüklüğünü şöyle dile getirir (Serî'): ²³

والشوق يشعل مهجتي لها
أشعلت في آفاقنا الشها
وأريجه المعطار كم سكب
أحبيبت فينا الشعر والأدبا
أسفاره قرأت لنا العجبا

إني أحب حبيبتني "حلبا"
شهباء يا أملا يراودني
شهباء يا فلا يعطرنني
فدليك يحيا الفن مؤتلقا
أمجادك التاريخ خلدها

Sevgilim "Halep" i seviyorum ... özlem, kalbimi tutuşturuyor.

Şahba, her zaman gözümde canlanan bir umutsun. Ufkumuzdaki göktaşlarını yaktın.

Şahba, sen beni fül çiçeği kokusuna büründüren çiçeksin. Güzel kokun etrafi sardı.

Sende yaşayan sanat parlar. İçimizdeki şiir ve edebiyatı yeniden canlandırdın.

Tarih senin ihtişamlarını ölümsüzleştirdi. Kitapları bize senin harikalarını okudu.

Şair, Halep'in başka isimlerinden biri olan Şahba'ya tutkusunun yoğunluğunu bildirmektedir. Buna ek olarak "ful çiçeği, hoş koku, misk kokulu" gibi kelimeler kullanması şairin bu şehre olan sevgisini göstermektedir.

Nizar Kabbânî (ö. 1998)²⁴, aşk ve gazel şairidir. Halep'i aşk şehri olarak tanımlar ve şöyle der (Kâmil):²⁵

²¹ Bekir Mehmetali, *el-Kâide en-Nahviyye el-Câize ve l-Manâ*. 1. Baskı. (Ankara: İlahiyat, 2020), 14-20.

²² Mısırlı şair 1910 yılında Asyut'da doğmuştur. 1977 yılında Küveyt'te vefat etmiştir. Divanlarından bazıları "Têihûn" ve "Naru'l-Hakîka". Bak: Mustafa Sa'denî, *e't-Tasvîr el-Fenni fî Şiir Mahmud Hasan İsmail* (İskenderiye: Merkez e'd-Delte li't-Tibâ'a, 1977), 17-45.

²³ Muntadayât Ahbâbu'l-Kiltâviyye, "Kâlu fi Halep", erişim: 27 şubat 2011, <http://www.alkeltawia.com/vb/archive/index.php/t-7995.html>.

²⁴ Nizar Kabbânî 1923 yılında Dimaşk'ta doğmuştur. 1998 yılında London'da vefat etmiş ve Dimaşk'ta defnedilmiştir. Divanlarında bazıları "Kâlet Liye e's-Semra" ve "Havâmîş 'ala Defteri'n-Nekse". Bak: Mohamad Alahmad, "Haziran 1967 Savaşının Nizar Kabbânî Şiirindeki Etkisi", *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 47 (Aralık 2019), 47-48.

²⁵ Mecelletu Fikr e's-Sakâfiyye, "Nizâr Kabbânî Kul Durûbi'l-Hubbi Tûsal ile Haleb", erişim: 30 Nisan 2016, https://www.fikrmag.com/cul_news.php?news_id=1011.

كل الدروب لدى الأوربيين توصل إلى روما
كل الدروب لدى العرب توصل إلى الشعر
وكل دروب الحب توصل إلى حلب".

Avrupada bütün yollar Roma'ya çıkar.

Araplar arasındaki tüm yollar şiire çıkar.

Ve tüm aşk yolları Halep'e çıkar.

Şair, güzel bir kadına benzeyen Halep ile buluşmasının yirmi beş yıl gecikmiş olduğunu belirtir. Bu nedenle, bu gecikme için ondan özür dilemektedir. Halep'e olan aşkının bu uzun zamandan sonra geri gelmesine sebep olan şeyi şöyle açıklar (Kâmil):²⁶

صحيح أن مواعي مع حلب تأخر ربع قرن
وصحيح أن النساء الجميلات لا يغفرون لرجل لا ذاكرة له
ولا يتسامحن مع رجل لا ينظر في أوراق الروزنامة...
ولا يقدم لهن فروض العشق اليومي
كل هذا صحيح ولكن النساء الجميلات
وحلب واحدة منهن ...
يعرفن أيضا أن الرجل الذي يبقى صامدا في نار العشق
خمسا وعشرين سنة ويجيء ولو بعد خمس وعشرين سنة
هو رجل يعرف كيف يحب ويعرف من يحب.

Halep ile buluşmamız yirmi beş yıl geciktiği doğrudur.

Güzel kadınların unutan adamı affetmediği de doğrudur.

Aşka dair hatıraları unutan adamı affetmezler...

Ve onlara günlük aşk sözleri söylemeyi de.

Bütün söylenenler doğru ama güzel kadınlara gelince...

Halep de o güzelliklerden bir tanesidir...

Ayrıca aşk ateşinde kararlı kalan adamın da var olduğunu biliyorlar.

Yirmi beş yıl da geçse geleceğini biliyorlar.

O, sevmeyi bilen ve kimi sevdiğini bilen bir adamdır.

²⁶ Mecelletu Fikr e's-Sakâfiyye, "Nizâr Kabbânî Kul Durûbi'l-Hubbi Tûsal ile Haleb", erişim: 30 Nisan 2016, https://www.fikrmag.com/cul_news.php?news_id=1011.

Halep, şairin sevdiği'dir. Şair Halep'in siyah gözlerdeki sürme ve üzümdeki şeker tadı gibi adeta kendisinin ayrılmaz bir parçası olduğunu belirterek şöyle der (Kâmil):²⁷

ربما لم أضع حلب على خريطتى الشعرية
وهذه إحدى أكبر خطاياي ولكن حلب كانت دائما على خريطة عواظي
وكانت تختبئ في سراييني كما يختبئ الكحل في العين السوداء
وكما يختبئ السكر في حبة العنب
واليوم تتفجر الحلاوة كلها على فمي
فلا أعرف من أين يبدأ الشعر ومن أين يبدأ النبيذ ومن أين تبدأ الشفة
ومن أين تبدأ القلبة ومن أين تبدأ دموعي
ومن أين تبدأ حلب
لا أريد أن أتغزل بحلب كثيرا
حتى لا تطمع
ولا أريد أن أتكلم عن الحب
بقدر ما أريد أن أحب
كلماتنا في الحب تقتل حينا
إن حروفنا تموت حين تقال
كل ما أريد أن أقوله أن حب النساء وحب المدن قضاء وقدر
وها أنذا في حلب
لأواجه قدرا من أجمل أقداري.

Belki Halep'i şiirsel haritama koymadım.

Bu benim en büyük hatalarımdan biri, ancak Halep her zaman duygularımın haritasında vardı.

Siyah gözdeki sürme gibi damarlarımda saklanıyordu

Ve şekerin üzümde saklandığı gibi.

Bugün tüm tatlılık ağzımda patlıyor

Şiirin, şarabın ve dudağın sınırlarını bilmiyorum.

Öpücüğün ve gözyaşlarımdan nereden başladığını da

Ve Halep'in nereden başlayıp bittiğini.

Halep'e fazla kur yapmak istemiyorum

Beni baştan çıkarmasın diye.

²⁷ Mecelletu Fikr e's-Sakâfiyye, "Nizâr Kabbâni Kul Durûbi'l-Hubbi Tûsal ile Haleb", erişim: 30 Nisan 2016, https://www.fikrmag.com/cul_news.php?news_id=1011.

Ve aşk ile ilgili konuşmak istemiyorum,

Sevmek istiyorum olabildiğince.

Aşkta söylenen sözler aşkımızı öldürür,

Sözlerimiz söylendikten sonra ölür.

Söylemek istediğim tek şey kadın ve şehrin sevgisi; alını yazısı ve kaderdir.

Ve ben de Halep'teyim,

Kaderimden daha güzel bir kaderle yüzleşmek için.

Halep imajı, hünerli, güzelliği ve gençliği ile övünen, kendini şımartan, silkelenirken misk kokusu yayan çok güzel bir kadın şeklinde ortaya çıkmaktadır. Ve "İmaj, çağdaş şiirin en belirgin özelliğidir. Şairin benliği, dış dünya ile çarpıştığında onu parçalıyor ve yeni imajla şairin benliğine uygun olarak tekrar formüle ediyor. Yeni imaj, çoğu durumda, hayatın gerçeklerinden detaylandırılmış olsa bile, gerçekçi olmayabilir. Bununla birlikte, ilham gücü ve şairin sahip olduğu özgünlük anlatımdaki akış sayesinde gerçekliği aşarak onun üzerinde yükselir".²⁸

Lakabı el-Ahtal es-Sağir (ö. 1968)²⁹ olan Lübnanlı Bişâra el-Huri şu şiiri söylemektedir (Basit):³⁰

وإن خلقت لها إن لم تزر حلبا ولا تخف فقديما ماتت الرقبا ومص من شفقتها الشعر والعنبا وهم بالكأس ساقيتها وما سكبها عطشى رأته وهى تمشى منهلا عذبا وفارقت صاحبها الليل والتعبا	نفيت عنك العلا والظرف والأدبا خذ الطريق الذي يرضى الفؤاد به واسكب على راحتها روح عاشقها أفدى الشفاه التي شاع الرحيق بها كانها نجمة طال السفر بها توسدت شفقتيه بعدما نهلت
--	---

Eğer yüksek makam, güzel söz ve edebiyat için yaratıldıysan ve Halep'e ziyaret için gitmezsen kendini onlardan mahrum edersin.

Kalbinin hissettiği yoldan git. Korkma çünkü eski zamanlardaki yol kesenler kalmadılar.

Aşık olan ruhu avuçlarına dök. Şiiri ve üzümü dudaklarından kopar.

Halep'in tat süzen dudaklarını feda ederim. Kadehkar kadehi doldurmak isteyip doldurmadığında.

²⁸ 'Akkāk, *Delāletu'l-Medīneti fī'l-Hitābi's-Şiiri'l-Arabī'l-Mu'asir*, 284.

²⁹ Lakabı el-Ahtal es-Sağir olan Bişâra Abdullah el-Hûrî, 1885 yılında Beyrut'ta doğmuş ve 1986'da Beyrut'ta vefat etmiştir. Divanlarından bazıları "el-Hava ve's-Şebâb" ve "Şiir el-Ahtal es-Sağir". Bak: Muesesetu Funûn e's-Sakâfiyye, "el-Ahtal es-Sağir İbdâ'âtuhu", erişim: 29 Ocak 2015, http://founoun193.blogspot.com/2015/01/blog-post_863.html.

³⁰ Bişâra el-Hûrî, *Divân el-Havâ ve's-Şebâb* (Kâhira: Dâru'l-Me'arif, 1953), 186.

Halep ki uzun zamandır yolculuk eden susayan bir yıldız gibi, yollarda yürürken pınar suyu gördüğü zaman,

Pınardan su içtikten sonra pınarın yanında uyuyarak geceden ve yorgunluğundan kurtuldu .

Şair şiirde geçen parçanın beşinci satırında Halebi yıldızla benzetererek Ona olan yüksek sevgisini, Onun yüce ve yüksek makamını belirler ve bu anlamı ifade etmek için Arap dili sanatsal anlatım özelliklerini kullanır ve bu teşbihi sergilemek için harf müşabbeh bilfiil (fiile benzeyen harf) den (كان) yi kullanır. (كان) Arapçada hem teşbihi hem de tekidi ifade eder.³¹

Yine başka bir şiirde şöyle der (Basit):³²

إذا قرأت على ألاحظها الغضبا نقسي إلى شفة الفردوس ما انحجبا في راحة الفجر كنت الزهر والحبيا وقد طلعت عليه لازدري الشهبيا	أهم بالنظرة العجلى وأمسكها أأمع الشفة الدنيا ولو طمحت شهباء لو كانت الأحلام كأس طلا أو كان الليل أن يختار حليته
--	--

Gözlerine acilen bakmak istiyorum ama kızgınlığımı okuyunca bırakıyorum.

Gizli duygularına dokunmak isteyen ve onu arzulayan dudağımı cennet bahçesi güzelliğinden mahrum mu edeyim.

Şahba! Sabahın avucundaki rüyalar mutluluk kadehi olsaydı, sen çiçek ve jalesi olurdu.

Ya da gece, kendisini süslemeyi seçseydi, ve sen ortaya çıksaydın yıldızları senin yanında küçümserdi.

Halep mekan olarak, şairleri bu gibi tasvirlerle iten bir yerdir. Bu yüzden Gaston Bachelard (ö. 1962)³³ yeri şöyle tanımlar: "Hayal gücünün çekildiği yer, sadece mühendislik boyutları ile anılan bir yer olarak kalmaz. Çünkü insanların sadece gerçek olarak değil, hayal gücündeki tüm ayrıntılarla yaşadığı yerdir. Kendimizi ona doğru çeken bir güç vardır. Çünkü orada korunma ve sığınma gücü yoğunlaşmaktadır. Yoksa öyle görüldüğü gibi dışındaki çekim gücü ile içindeki birbirine eşit değildir."³⁴

2.2. Halep Bir Edebiyat ve Şan Şehridir

Halep geçmişin köklü bir şehridir. Tarihi ünlü isimler ile doludur. Ön planda Seyfüddevle el-Hamadâni lakaplı Ali bin ebi el-Heyca bin Hamdân bin el-Haris (ö. 356/967) bulunmaktadır. Seyfüddevle el-Hamdâni, ilim ve

³¹ Bekir Mehmetali, *Vazifetu l-Anâsiri n-Nahviyye*. 1. Baskı.(Ankara: İlahiyat, 2020), 118.

³² Hürî, *Divân el-Havâ ve's-Şebâb*, 187.

³³ Gaston Bachelard Fransız filozof, yazardır. 1884 yılında Bar-sur-Aube'da doğmuştur. 1962 yılında Paris'te vefat etmiştir. Bak: Wikipedia, "Gaston Bachelard", erişim: 4 Aralık 2020, https://tr.wikipedia.org/wiki/Gaston_Bachelard.

³⁴ Gaston Bachelard, *Cemâliyyât el-Mekân*, trc. Gâlip Helsâ, 3. Baskı (Beyrut: el-Muessesetu'l-Cami'ye li'd-Dirâsâti ve'n-Neşri ve't-Tevzi', 1987), 31.

devlet gücüyle tanınmıştır. Mustafa eş-Şak'a kitabında "Seyfüddevle el-Hamdâni" hakkında şöyle söylemiştir: es-Se'alibi (ö. 429/1038), şiir şeyhleri ve zamanın yıldızlarının halifelerden sonra Seyfu'd-Devle'nin kapısında bekledikleri gibi hiçbir kralın kapısında beklemediklerini belirtir. el-Ğazlavi (ö. 815/1412)³⁵, onun için toplandıkları kadar başka krallar için toplanmadıklarını ifade eder. Hâtibî; İbnu Nebate el-Fârikî (ö. 374/984), öğretmeni; ibnu Haleveyh (ö. 370/980), şarkıcısı; el-Farâbi (ö. 339/950), aşçısı; Keşacim (ö. 360/970), kütüphanecileri; el-Haldyan (ö. 380/990) ve' s-Sanavbari, övenleri; el-Mütenebbi, el-Va'vâ' ed-Dimaşki (ö. 370/980), e's-Sanavbari vb. idi".³⁶

Halep Emirlerinden Seyfüddevle el-Hamdâni ve Ebu el-Tayyip el-Mütenebbî lakaplı ünlü şair Ahmed bin Hüseyin yaşadıkları dönemde Halep'i şiirlerinde ele almışlar ve modern çağ şairlerinin çoğu da onların şanından söz etmişlerdir. Çünkü Halep, güçlü Beni Hamdânların ve şair el-Mütenebbî gibi edebiyatçıların şehridir. el-Ahtal es-Sağir bu şehirle gurur duyarak şöyle der (Basit):³⁷

لراح يكتب في عنوانه حلبا
لشيدوا لك في ساحاتها النصبا
إلا الأهله والأشبال والقضبا
يجري به الدم أو يجري به الذهبا
الخد والمجد في آفاقه اصطحبا
قد شرفا العرب بل قد شرفا الأدبا

لو ألف المجد سفرا عن مفاخره
لو أنصف العرب الأحرار نهضتهم
ملاعب الصيد من حمدان ما نسلوا
ما جرد الدهر سيفاً مثل "سيفهم"
رب القوافي على الإطلاق شاعرهم
سيفان في قبضة الشهباء لا تلما

Şeref ve asalet, kendi gurur kaynakları hakkında bir kitap yazsa başlığı Halep olurdu.

Özgür Araplar, yükselişlerine adalet verseler, meydanlarında senin için bir anıt inşa ederlerdi.

Hamdân'ın güçlü savaşçıları geriye nesil olarak mızrak, aslan ve kılıçtan başka ne bırakabilirlerdi ki!

Asırlar, o savaşçılar gibi kılıç çeken, kılıcı çektiklerinde dilerse kan akıtan, dilerse altın çıkaran görmedi.

Kafiyelerin efendisi kesinlikle onların şairidir. Ufuklarındaki sonsuzluk ve şan ona eşlik etti.

Şahba! Umarım avucundaki iki kılıç körelmez. O kılıç Arapları ve hatta Arap edebiyatını onurlandırmaktadır.

³⁵ Ali b. Abdullah el-Ğazlavi el-Behâi e'd-Dimaşki, edebiyatçıdır. Dimaşk'ta doğmuş ve Dimaşk'ta vefat etmiştir. Bak: Haruddîn Zirikî, *el-A'âm*, 15. Baskı (Beyrut: Dâru'l-İlim li'l-Melâyin, 2002), 4: 306.

³⁶ Mustafa Şak'a, *Seyfu'd-Devleti'l-Hamedâni av Memleketu's-Seyfi ve Devletu'l-Aklâm* (Beyrut: 'Âlemu'l-Kütüb, 1977), 181-182.

³⁷ Hûrî, *Divân el-Havâ ve's-Şebâb*, 187-188.

Şair Halil Mutrân (ö. 1949)³⁸, Halep'i öncekilere benzer anlamlarla zikrediyor, bu nedenle Şahba'yla, Prensi İbn Hamdân'la ve şair Ahmed abu't-Tayyib el-Mütenebbî ile gurur duyarak şöyle diyor (Hafif):³⁹

والحسن في ذلك الشهب	أيهذي الشهباء
فيه من عنصر الشهب	حبذا في ثراك ما
ظل حرا ولم يشب	ذلك العنصر الذي
ابن حمدان ما أحب	عنصر قد أصاب منه
ذروة الشعر في العرب	وبه أحمد ارتقى

Bu Şahba ki yıldızların en güzeli

Toprağındaki yıldız karakteri ne güzel.

Öyle bir servet ki, daima özgür ve yaşlanmayan biri olarak kaldı.

İbn Hamdan onda sevdiği şeyi buldu.

Ahmed, onunla Arap şiirinin zirvesine yükseldi.

Halep şairi Muhammed Kısce, Halep'in şanını gökyüzüne varana kadar yükseltiyor ve Seyfüd'-Devle'nin Halep'i düşünce edebiyatın yaşam alanı haline getirdiği günleri şöyle anlatıyor (Basit):⁴⁰

زهر النجوم ورشيها على الكتب	مدي ذراعيك يا شهباء والتقطي
وطاوتها الليالي وهي لم تغب	تطاولين الثريا قلعة شمخت
وطوقتهم عيون الدهر في عجب	هنا تهادى بنو حمدان في عجب
يذود كيد الأعادي غير مضطرب	وسيف دولتهم ليث الحمى شرفا
يظل يملأ سمع الكون والكتب	رأي سديد لفسد قائد جل
فأنت واحة أهل الفكر والأدب	وقال: يا حلب الشهباء لا تهني
بأنه في بلاط السادة النجب	فأشرق الفكر في كفيه مفتخرا

Şahba kollarını uzat ve yıldızların çiçeklerini topla sonra kitapların üzerine serp.

Kendisiyle gurur duyan süreyya yıldızlarına ulaşırsın. Onunla geceler uzun sürdü ve o yok olup gitmedi.

Hamdân oğulları burada gururlu bir şekilde yürüdüler. Zamanın gözleri onları beğenmiş bir şekilde baktı.

Devletlerinin kılıcı, vatan aslanı gibidir. Düşmanların hilesine karşı korkmadan şerefle müdafaa eder.

³⁸ Halil Mutrân 1882 yılında Lübnan'da doğmuş ve 1949 yılında İskenderiye'de vefat etmiştir. Divanlarından bazıları "Divan Halil Mutrân" ve "el-Âmâlu's-Şiiriyye'l-Kâmile". Bak: Sabâh Razzûk-Mahmud Ebu Şevârib, *Halil Mutrân fı'l-Masâdir el-Arabîyye ve'l-Mu'arrabe* (Kuveyt: Muessesetu Câizeti Abdulaziz el-Bâbtîn li'l-İbdâ' e's-Şiirî, 2010), 12-30.

³⁹ Halil Mutrân, *el-Âmâlu's-Şiiriyye'l-Kâmile*, 1. Baskı (el-Kuveyt: Muessesetu Câizetu Abdu'l-Aziz Su'ûd el-Bâbtîn li'l-İbdâ' e's-Şiirî, 2010), 320.

⁴⁰ Cevâhir Haleb, "Kuble alâ Sağri's-Şuhebâ", erişim: 20 Şubat 2020, <http://aleppjewels.net/page.php?id=178>.

Evrenin ve kitapların kalbini doldurmaya devam eden büyük bir liderin doğru görüşüdür.

Dedi ki: Ey Halep eş-Şahba, hafife alma, çünkü sen düşünce ve edebiyat ehlinin vahasisin.

Fikir, asil kralların sarayında olmakla övünerek onun avuçlarında doğdu.

Muhammed Kısce, Halep şehrinin ve halkının gururu olan, bilim insanlarını, edebiyatçıları ve büyük düşünürlerini şöyle sıralamaktadır (Basit):⁴¹

صنوبري ، أصفهاني زورة الرتب والخالديان ، والنامي وكل أبي أبو المحسد في الشعر البليغ نبي ومالئ الكون من إعجازه العريب له العصور روى في البعد والقرب فعمت الكون مثل البرق في السحب عشق، ومقلتنا ترنو إلى حلب إذا لفاخرت أني اليعربي الحلبي	قوافل الفكر : فارابي ، خوارزمي كشاجم ، خالويه ، وابن جني وفوقهم صقرهم طرا وسيدهم القاهر المتنبى أمسه وغدا هذا عظيمك يا شهباء ما عرفت ألقى على الدهر في زهو قصيدته شهباء نحن بنوك الغر، مهجتنا إن فاخر القوم في أرض وفي نسب
---	---

Fikir kervanları, Farâbi, Havârizmi, Sanavbari ve Asfahâni rütbelerin zirveleridir.

Keşâcim, Halaveyh, ibnu Cinni, el-Halidyân, en-Nâmi ve bütün onurlular.

Ebu'l-Muhassed ile de tanınan el-Mütenebbî, derin manalı şiirin zirvesinde asil bir şahin ve onların efendisidir.

Etkileyici şair Ebu'l-Muhassed el-Mütenebbî, onların efendisi ve en ünlüleridir.

El Mutenebbi dünün ve yarının galibidir. Evreni Arap mucizeleri ile doldurmuştur.

Ey Şahba bu büyüklüğüdür. Asırların yakından ve uzaktan benzerini tanımadığıdır.

O kasidesini asıra gururla fırlattı. Buluttaki şimşek gibi evrene yayıldı.

Şahba biz onurlu çocuklarınız. Kalbimiz aşktır ve gözlerimiz Halep'e dikkatli bakıyor.

Eğer halk, soy ve toprağıyla gururlansaydı, o zaman ben de Arap'ım ve Halep'liyim diye gururlanırdım.

Mısırlı şair Muhammed Abdul Ğani Hasan (ö. 1985)⁴², edebiyat ve kahramanlarla dolu Halep tarihiyle övünüyor, ismiyle ve bu ismi yükselten çocuklarıyla gurur duyarak şöyle diyor (Basit):⁴³

⁴¹ Cevâhir Haleb, "Kuble alâ Sağrı'ş-Şuhebâ", erişim: 20 Şubat 2020, <http://aleppojewels.net/page.php?id=178>.

وأين في أمسها التاريخ والأدب
يسيل منه على أعطافها الذهب
إلا لأنكم في جوها شهب

أين المنابر في الشهباء قائمة
وأين ملك بني حمدان مزدهرا
ما سميت حلب الشهباء عن ثقة

Şahba'nın yüksek mahfilleri nerede? Geçmişteki tarih ve edebiyatı nerede?

Müreffeh beni Hamdân Devleti nerede? Ondan, etrafına altın akıyordu.

Halep'in gökyüzündeki yıldızlar olduğunuz -beni Hamdânlar- için Halep'e Şahba ismi verildi.

Suudi'li şair Halid el-Huneyn⁴⁴, onu ziyaret ettiğinde ona olan hayranlığını dile getiriyor ve Halep şehrini öven şiirinde şöyle diyor (Basit):⁴⁵

وأنشد الظرف والأمجاد والأدبا
وإن خلقت لها إن لم تزر حلبا
لك القوافي فكننت النجم والشهبا

أتيت أستلهم التاريخ والحقبا
أليس قبلي شدا بالشعر قائله:
يا ملعب الصيد من حمدان كم صدحت

Tarih ve çağlardan yararlanmaya geldim. Güzel sözü, şerefleri ve edebiyatı öğrenmeyi istedim.

Benden önce bir şair, eğer ki güzel söze, şerefe ve edebiyata sahipsen ve Halep'e gitmezsen sendeki bu özellikleri kabul etmem, dedi.

Ey Hamdânların güçlüler alanı! Pekçok şiirler senin için söylendi. Onlar için sen yıldızlardın.

"Belki de yeni gelenleri şehre çeken ilk şey, yapısının doğası, yani şehrin görünüşü ve ekonomik yönüdür".⁴⁶Şair Halid el-Huneyn'in ifadesinde gördüğümüz şey de budur: Şairler bu duygusal görünümleri, sevgiyle, istekle ve hayranlıkla işlemişler ve Halep'in önünde gördüğü kaleleri ve görkemli geçmişini birbirine bağlamışlardır. el-Mütenebbî ve Seyfüddevle el-Hamdâni'yi anıyor ve şöyle diyor (Basit):⁴⁷

تطاول الدهر والأنواء والسحبا
إلا وكننت له التيجان والذهبا
إلا وكننت عروس الشعر والأدبا

قلاعك الشم ما دلت ولا وهنت
شهباء ما لبس التاريخ حلتها
ولا تغنى على الأيام في طرب

⁴² Şair Muhammed Abdul Ğani Hasan 1907 yılında Mansûre'de doğmuştur. 1985 yılında vefat etmiştir. Divanlarında bazıları "Min Varâ' el-Ufuk" ve "Min Nebi' el-Hayât". Bak: Nizar Abâza- Muhammed Mâlih, *Zeyl li Kitâb el-A'lâm li Hayreddin ez-Zirikli* (Beyrut: Dâr Sâdir, 1999), 251.

⁴³ Muntadayât Ahbâbu'l-kiltâviyye, "Kâlu fi Halep", Erişim: 27 şubat 2011, <http://www.alkeltawia.com/vb/archive/index.php/t-7995.html>.

⁴⁴ Halid el-Huneyn Suudi'li şairdir. Divanlarında biri "el-'İşku'l-Evvel". Bak: "Kutub Varadet el-Habîbe ve'l-'Aşika", *Mecelletu'l-Feysal* 256 (Şubat 1998), 123.

⁴⁵ Muntadayât Ahbâbu'l-kiltâviyye, "Kâlu fi Halep", Erişim: 27 şubat 2011, <http://www.alkeltawia.com/vb/archive/index.php/t-7995.html>.

⁴⁶ 'Akkâk, *Delâletu'l-Medîneti fi'l-Hitâbi's-Şiirî'l-Arabî'l-Mu'asir*, 179.

⁴⁷ Muntadayât Ahbâbu'l-kiltâviyye, "Kâlu fi Halep", Erişim: 27 Şubat 2011, <http://www.alkeltawia.com/vb/archive/index.php/t-7995.html>.

إلا وفيك، فأبدى البدعة العجا
وأين خيل بني حمدان والقضا
واليوم تحفر في أعماقنا النسبا

ما سطر المتنبي وحيه أبدا
يا معجز الشعر، ما أخبارها حلب؟
هنا العراقة والأنساب طيبة

Yüksek kalelerin, ne aşağılanmış ne de zayıflamış. Zamanla, yıldızlarla ve bulutlarla yarışıyor.

Şahba! Tarih, süsünü giydiği zaman sen onun için taç ve altın oluyorsun.

Günler için neşe ile şarkı söylendiğinde sen şiir ve edebiyatın gelini oluyorsun.

el-Mütenebbî vahyini senden aldığı anda harikalığı ve acaipliği ortaya çıkarıyor.

Ey şiir mucizesi, Halep'ten ne haber? Peki Beni Hamdân kılıçları ve atları nerede?

Asil ve güzel soylar burada. Bugün, soyluluk derinlerimize iniyor.

Gurbetçi şair İlyâs Ferhât (ö. 1976)⁴⁸, Ebu et-Tayyib el-Mütenebbî'ye olan hayranlığını ve sevgisini ifade eder ve Halep şehrini, tarih, şanlar ve zaferler evi olarak tanımlarken şöyle der (Medid):⁴⁹

لم يزل منها على أرواحنا يهوي شرار
وهي من شعرك فيها لا من الكرم العقار
داركم في ذورة التاريخ للأمجاد دار
أي حرب ما لكم فيها بلاء وانتصار

يا أبا الطيب في الشهباء من روحك نار
أكؤس الشهباء ما زالت على الناس تدار
يا بني الشهباء يا من بأبي الشعر استناروا
أي عصر مالها فيه نمو وازدهار

Ey Ebu et-Tayyib, Şahba'da ruhundan ateş var. Şu ana dek, ondan ruhlarımızı kıvılcım gelir.

Şahba kadehleri hala insanlara sunuluyor. Kadehlerin içindeki şiirdir, şarap değildir.

Ey Şahba'nın çocukları, ey şiirin babasıyla aydınlananlar! Eviniz, tarih döngüsünde şan ve şerefin evidir.

Hangi sırda onun gelişmesi ve kalkınması olmadı ki! Ve hangi savaşta size zorluk ve zafer olmadı.

Sanat, yalnız modern gerçeklik için kopya aleti değildir. Hem tarihi hem de sanatçı düşüncelerini ele almaktadır.⁵⁰ Şair önceki beyitlerinde, Halep'in hayatına ve asil tarihine değinir ve o tarihe dair görüşlerini yansıtır. Onu çok sever ve Halep'e karşı dostça tavır takınır.

⁴⁸ Şair İlyâs Ferhât 1893 yılında Beyrut'ta doğmuştur. 1976 yılında vefat etmiştir. Bak: Abâza- Mâlih, *Zeyl li Kitâb el-A'lâm li Hayreddin ez-Zirikli*, 45.

⁴⁹ Muntadayât Ahbâbu'l-Kiltâviyye, "Kâlu fi Halep", Erişim: 27 Şubat 2011, <http://www.alkeltawia.com/vb/archive/index.php/t-7995.html>.

⁵⁰ 'Akkâk, *Delâletu'l-Medîneti fi'l-Hitâbi's-Şiiri'l-Arabî'l-Mu'asır*, 280.

"Şair, tarihine ve geçmişine odaklandığı için şehrin doğal ve coğrafi yönünü ihmal edebilir".⁵¹ Önceki örneklerde ve şair Ömer Ebu Rişe'de (ö. 1990)⁵² görülen şey budur (Hafif):⁵³

ركوب الخطوب في ميدانه	تلك فتياها أباح لها المجد
إلى الصيد من بني حمدانه	وأبو الطيب التفاتة إدلال
من مزامير زهوه وافتتانه	يخلع الخلد زارة وهديلا
يموج الجهاد في طيلسانه	وعلى السرج سيف دولته الندب
لم تقدرى على نسيانه	ذاك عهد لولا ذهولك يا شهباء
الروض بالباسقات من أفنانه	عزت الأم بالبنين اعتراز

Şan, onun gençlerine, kendi meydanında tehlikelere binmelerine izin verdi.

Ebu't-Tayyib, Beni Hamdânların güçlülerine iftiharlı bir bakıştır.

O, ney gibidir ki övgüsünden ve çekiciliğinden sonsuza kadar kükreme ve ötme sesi ile devam ediyor.

Şanın devlet kılıcı eyerinin üstünde iken, cihat onun örtüsünde dalgalanıyor.

Şahba! O öyle bir dönem ki, şaşkınlığın olmasaydı unutmayı başaramazdın.

Cennetlerin uzun ağaçlarıyla gurur duyduğu gibi anne çocuklarıyla gurur duydu.

Hayal gücü- Gaston Bachelard'a göre - psikolojik bir güç varlıksal bir güç olarak kabul edilemez.⁵⁴ Şair, ifadesinde ve tarihsel figürler de dahil olmak üzere mekanın çiziminde bu güce vurgu yapmaktadır. Burada şunu söylemeliyiz: "Şiirde bir yerin estetik oluşumunun tuhafılığı sadece dile değil, aynı zamanda imge yoluyla oluşan hayal gücüne de bağlıdır".⁵⁵

Edebi eser, sosyal veya tarihi bir belge, retorik bir vaaz, dini bir vahiy veya felsefi bir yansıma değildir. Sanat bir "illüzyon" ve "hayal gücü" dür. Ve dünya, dil, renk ve ses yoluyla değişmektedir.⁵⁶ Bunun için her şairin Halep şehrini şiirsel söylemin inceliklerine uygun olarak, makalesini, kültürünü, şehirdeki konumunu ve bakış açısının yaklaşımına göre çizdiğini görüyoruz. Halep şehri hakkında şiir yazan şairlerin amacını, yazmış

⁵¹ Muhammed es-Sâlih Harfî, *Cemâliyâtü'l-Mekâni fi'ş-Şiiri'l-Cez'âiriyyi'l-Mu'asir* (Kasantîne: Câmiatu Mentorî, Doktora Tezi, 2006), 202.

⁵² Ömer Ebu Rişe, Suriyeli şairdir. 1908 yılında Akka'da doğmuştur. 1990 yılında Riyad'da vefat etmiş ve Halep'te defnedilmiştir. Divanlarından bir tanesi "Divan Ömer Ebu Rişe". Bak: Abâza- Mâlih, *Zeyli Kitâb el-A'lâm li Hayreddin ez-Ziriklî*, 194.

⁵³ Ömer Ebu Rişe, *el-A'mâlu'l-Kâmile*, thk. Fâyiz e'd-Dâye, Sa'd e'd-Din Kuleyb ve Muhammed Kicce (Dimaşk: el-Ħemre el-s-Suriyye lil- Kitâb, 2017), 1/83.

⁵⁴ Bachelard, *Cemilet el-Mekân*, 14.

⁵⁵ 'Akkâk, *Delâletu'l-Medîneti fi'l-Hitâbi's-Şiirî'l-Arabî'l-Mu'asir*, 283.

⁵⁶ Mahmud E'r-Rubey'i, *Hâzır e'n-Nakdi'l-Edebî Makâlât fi Tabiati'l-Edeb*, 1. Baskı (Kâhira: Dâru'l-Me'arif, 1975), 51.

oldukları şiirlerinden ve kullandıkları dilden anlayabiliyoruz. Bu şehrin güzellikleri ve önde gelen şahsiyetlerini şiirlerinde ele almışlar ve şiirlerinde en çok Meşhur Arap şair Ebu el-Tayyip el-Mütenebbî ve Halep'i savunan Halep Emiri Seyfûddeve el-Hamdâni'den bahsetmişlerdir.

2.3. Huzur Kaynağı Halep

Şehir, sosyal bir bağ oluşturur. Sakinleri ve kendisi arasındaki ilişkide derin ve manevi bağ vardır. Şehir, toplumun evidir ve sokak herkesin eğlencesidir. Herkes hizmetine adanmış, güzelliğini ve istikrarını korumak için çalışır, iç ve dış güvenliği için elinden geleni yapar.⁵⁷ "Bu nedenle insanlar önce yiyecek, barınma ve kıyafet sağlamada işbirliği yapan küçük gruplar oluşturmuş, sonra sayının artmasıyla şehir oluşturmuşlardır".⁵⁸

İnsanlar, şehri zevklerine ve seviyelerine uyması, güven vermesi, onları tehlikelerden koruması ve yardımcı olması için kurmuşlardır.⁵⁹

Binlerce yıl önce çocukları tarafından inşa edilmiş, sonraki nesiller tarafından miras alınan Halep şehrinin durumu da böyledir. Yaşamlarına uygun, güzel ve sevilen bir şehir şeklinde inşa etmeye devam etmişlerdir.

Lübnanlı şair Şibli el-Mellât (ö. 1961)⁶⁰ Halep'i ziyaret edenlerden biridir. Halep'e hem alışmış hem de içinde kendisini rahat hissetmiştir. O, Halep'in evi ve vatanı olmasından hoşnuttu. Orada kalmayı, oradan ayrılmamayı istemiştir. Halep'i ziyaret ederken; bir gün zaman ona zulmederse Halep'e gidip orada yaşayacağını, Halep'i kaderi yapacağını ve başka yerde yaşamayacağını söylemektedir. Bir şiirinde şöyle diyor (Vafir):⁶¹

إذا أزمعت عن وطني ارتحالا
فلست أرى سوى حلب مآلا
أشد غدا إلى الوطن الرجالا
وليلي امتد بينكم وطالا
بعيني في محيا الحسن خالا
ومن طابوا ومن شرفوا خلا

وددت لو أن في الشهباء داري
وإن جار الزمان علي فيه
بني أمي يعز علي أني
وكنت أحب لو يومي تمادى
يمينا قد شغفت بكم، وكنتم
وكنتم خير من كرموا نفوسا

Evimin Şahba'da olmasını isterdim. Vatanımı terk edecek olsaydım.

⁵⁷ 'Akkāk, *Delâletu'l-Medîneti fi'l-Hitâbi's-Şiiri'l-Arabî'l-Mu'asır*, 24.

⁵⁸ Ebu Nasr el-Fârâbî, *el-Cem'i Beyne Ra'yi'l-Hakîmeyn*, thk. Elbîr Nasrî Nâdir, 2. Baskı (Beirut: Dâru'l-Meşrik, 1986), 16.

⁵⁹ Mecmû'ati mine'l-Mufekkirîne'l-Fârisîn, *el-İnsâni ve'l-Medîneti fi'-Âlemu'l-Me'asir*, trc. Kemâl Hürî (Dimaşk: Menşûrât Vizâreti's-Sakâfeti ve'l-İşrâdi'l-Kavmî, 1977), 5.

⁶⁰ Şibli el-Mellât Lübnan'lı şairdir. 1875 yılında doğmuş ve 1961 yılında vefat etmiştir. Divanlarından bazıları "Divan el-Mellât" ve "Şair el-Eriz". Bak: Wikipedia, "Şibli el-Mellât", erişim: 06 Mayıs 2020, https://ar.wikipedia.org/wiki/%D8%B4%D8%A8%D9%84%D9%8A_%D8%A7%D9%84%D9%85%D9%84%D8%A7%D8%B7.

⁶¹ Şarki'l-Evsat, "Şuarâu Ğannû ale Bâbi Halebi ve Bekûhâ", erişim: 25 Aralık 2016, <https://aawsat.com/home/article/814686>.

Vatanımda zaman bana zulmederse, Halep'ten başka gidecek bir yer düşünmezdim.

Ey annemin oğulları! Yarın vatana gitmek benim için zordur.

Gündüzümün ve gecemin sizinle uzamasını seviyordum.

Yemin ederim sizi çok sevdim. Güzelliğiniz gözümde tıpkı yüzdeki ben gibiydi.

Siz, ruhlarınızı onurlandıranların, iyi ve namuslu insanların en iyisisiniz.

Halil Mutrân, Halep şehrine olan şefkatini ve özlemine şöyle ifade ediyor (Hafif):⁶²

حلب هذه حلب
كل ما فيه مستحب
وفي طوده حذب

أرز لبنان هاكه
هو شوق إلى حمى
ميل شجرائه حنان

Ey Lübnan Çamı! Halep, bu Halep.

O, bir yer için aşktır. İçindeki her şey sevilir.

Ağaçlarının eğilmesi şefkattir. Ve dağları da rahmettir.

Şair Halep'in kişiliği ve ruhu ile bütünleşmiş gibi görünüyor ve halkının gelenek ve göreneklerini seviyordu.⁶³

Bu şehir, güzel, yeni, eski ve halkı insanların en iyilerindedir. Lübnanlı şair Cübrân Halil Cübrân (ö. 1931)⁶⁴ şöyle diyor (Hafif):⁶⁵

فيه من رحب
نبت دونه الحقب
قضيت وهي لي أرب
بها اليوم عن كذب
أعذب المدح ما كذب
صفوة الشرق والنخب
بحلى الحسن والأدب
سابقوا أحرزوا القصب
ولم يحقروا النشب

حبذا الجديد وما
حبذا الجانب القديم
يا لها من زيارة
تم سعدي بمن رأيت
إن من قال فيهم
ليس بدعا وإنهم
من نساء زواهر
ورجال إذا هم
شرفوا العلم ما استطاعوا

Yeni ve içindeki genişlik ne kadar da güzel.

Halep'teki antik yerler ne güzel.

⁶² Mutrân, *el-Âmâlu's-Şa'riyye'l-Kâmile*, 319.

⁶³ 'Akkāk, *Delâletu'l-Medîneti fî'l-Hitâbi's-Şiir'l-Arabî'l-Mu'asır*, 22.

⁶⁴ Cübrân Halil Cübrân Lübnan'lı şairdir. 1883 yılında Lübnan'da doğmuş ve 1931 yılında Newyork'da vefat etmiştir. Divanlarından bir tanesi "el-Mevâkib". Bak: Emine Suvân- İmân Dayf, *en-Nez'atu't-Te'emmüliyye Beyne Cübrân ve's-Şâbbî* (Yüksek Lisans Tezi, Câmiatu Eklî Muhand Avulhâc Buvîra, 2015), 18-22.

⁶⁵ Maveki el-Hakevâti, "Darabe'l-Erdu Fentehib", erişim: 2013. <http://al-hakawati.la.utexas.edu/67d6967cabcb6ae2267b73c75c4a3dcb/>.

İhtiyacım olan ziyaretin orada geçmesi ne kadar da güzeldi.
Bugün orada yakından gördüklerimden çok mutluydum.
Onun için en güzel övgüleri söyleyen yalancı değildir.
Onlar, doğuda ve seçkin insanlarda en iyi oldukları yeni söylenti değildir.

Kadınları, güzellik ve edep ile süslenmişlerdir.

Adamları da başkaları ile yarışmalar birinci dereceyi alırlar.

İlimde yükselebildikleri kadar yükseldiler. Aynı zamanda güçlerini ihmal etmediler.

Halep'e karşı şairlerin bakış açısı, toplumunda hüküm süren iyilik ve güzelliğin bir bakış açısını da içerir. Ve Halep için yazılan şiirlerin okuyucuları, şairlerin konumlarını, bu şehrin kabulü ve hayranlığı altında bulur. Bu da bazı şairlerin Halep şehriden başka şehri reddetme fikrinin tam tersidir. Bunun için göreceğimiz en güzel örnek, Mısırlı şair Ahmed Abdul Mu'ti Hicâzî'nin "Kalpsiz Bir Şehir" divanında yer almaktadır.⁶⁶ Aynı şey Bedr Şâkir es-Seyyâb, Abdulvehhâb el-Beyâtî ve diğerlerinin şiirlerinde de belirtilmektedir.⁶⁷

Önceden de olduğu gibi şehirler, şairlere mükemmel ve yeni kaynaklar sunmaya devam etmektedirler. Şairler şehirlerin güzel coğrafyasına düşüncelerinden manevi güzellik vermektedirler.⁶⁸

Hiç şüphe yok ki "bir kişinin mekanla olan ilişkisi karşılıklı etki ilişkisidir. Çünkü bir kişi bu etkiyi kendi üzerinde görebilir ve hatta birçok durumda doğasında değişiklikler yapabilir. O zaman mekan geri döner ve insan üzerindeki etkisini karşılıklı etkiyle, bitmeyen bir döngüde kullanır".⁶⁹

Farâbî'nin görüşünde ideal şehir şöyle tarif edilmektedir: "Şehir, toplum içinde gerçek mutluluğa ulaştığımız şeyler üzerinde işbirliği yapmak anlamına gelir".⁷⁰ Şehir, halkının görüşleri, ahlaklarının güzelliği ve iyi bir şekilde bir arada var olma yetenekleriyle erdemli olur. " İnsan sosyal bir varlıktır; yalnız yaşayamaz, çünkü insanlar ihtiyaç duyduklarını elde etmek için işbirliği yapmadıkça hayatta kalamazlar".⁷¹

⁶⁶ Ahmed Abdu'l-Mu'tî Hicâzî, *Medîne Bila Kalb* (Beyrut: Dâru'l-Âdâb, 1959), 34.

⁶⁷ 'Aliye 'Akrîş- Havle b. Dayf, *Sûretu'l-Medîneti fi'ş-Şiiri'l-Arabî el-Hadîsi ve'l- Mu'asir Beyn el-Katî'a ve't-Tevsul* (Yüksek Lisans Tezi, Câmîatu'l-Arabî e't-Tıbsî, 2017), 25-27.

⁶⁸ 'Akkâk, *Delâletu'l-Medîneti fi'l-Hitâbi'ş-Şiiri'l-Arabî'l-Mu'asir*, 27.

⁶⁹ Muhammed E's-Seyyid İsmail, *Binâu Fedâi'l-Mekâni fi'l-Kısaati'l-Arabiyyeti'l-Kasîra* (Devletu'l-İmârâti'l-Arabiyye el-Muhaddede: Dâiretu's-Sakâfeti ve'l-İlâm, 2002), 87.

⁷⁰ Ebu Nasr el-Fârâbî, *Ârâu Ehli'l-Medîneti'l-Fâdile*, 5. Baskı, (Beyrut: Dâru'l-Meşrik, 1986), 118.

⁷¹ Cemîl Suleybâ, *Min Eflâtûn ile İbni Sina*, 3. Baskı (Beyrut: Dâru'l-Endeles li'r-Tibâ'a ve'n-Neşr ve't-Tevzî'l, tsz), 63.

2.4. Üzgün Halep İmajı

Şairlerin kalplerinden çıkan mutluluk ve neşe duyguları harika Halep şehrine doğru meyletmektedir. Ama son zamanlarda şairler Halep'e karşı yüreklerinde bir acı hissetmeye başlamıştır. Bunun sebebi de son birkaç yıldır Halep'te süren savaş yüzünden oluşan yıkımdır.

Halep'teki yıkım, hayranların gözlerindeki gülümsemeyi söndürmüş ve gülümseme yerini ağlamalara, sevinç ise yerini hüzne bırakmıştır. Bu olaylar şairlerin onun üzüntülerini ele almalarına sebep olmuştur. Adeta şairler, ifadeleri, ruhları ve kalpleri ile onun yaralarını sarmaya çalışmaktadırlar. Şairlere göre Halep güzel ve kibar bir şehir olduğundan bu ağır cezayı hak etmemektedir.

Mısırlı şair Muhammed İbrahim Ebu Sunne⁷², hem Halepli şair Ebu Firas el-Hamdâni hem de Halep Şehri için yas tutarak şöyle der (Vafir):⁷³

حلب على مرمى سحابة
نثرت صفائرها
وفستق دمعها يشكو الصباية
مالت بنا شمس الغروب إلى الكآبة
وأنا وأنت "أبا فراس"
ننتمي للريح.. لا شمس الملوك تضى ما يعتادنا من ليلنا الوثني
لا قمر الكتابة
يهمی بسوسنه فيلهبنا
وتطلع في فضاء القلب أزهار الغرابية ..
لا تنكشف للغد/ أنت محاصر
ما بين بحر الروم والمنفى..
... وتلك نبوءة العراف
تلمع في سيوف ذوى القرابية ...
"حلب" على مرمى سحابة
وهواك متسع لهذى الأرض
والأحلام غابة ملأى بأسرار الغيوب
وليلنا متناقل

⁷² Muhammed İbrahim Ebu Sunne Mısırlı şairdir. 1937 yılında Cize'de doğmuştur. Divanlarından bazıları "Te'emmülât fi'l-Mudun el-Hacariyye" ve "Musika el-Ahlâm". Bak: Wikipedia, "Muhammed İbrahim Ebu Sunne", erişim: 28 Kasım 2020. https://ar.wikipedia.org/wiki/%D9%85%D8%AD%D9%85%D8%AF_%D8%A5%D8%A8%D8%B1%D8%A7%D9%87%D9%8A%D9%85_%D8%A3%D8%A8%D9%88_%D8%B3%D9%86%D8%A9.

⁷³ Multaka'l-Âlam'l-Arabî, "Bukâiyye li-Ebi Firas el-hamdâni", erişim: 8 Eylül 2011, <https://www.3rbseyes.com/t363748.html>

وبنو العشييرة يسفكون
 دماءهم
 وعلى المدى أم مصابة
 سرب من الغربان
 ينعق فوق تاريخ مهان
 أمم تساق إلى مصائرها
 يسابقها الزمان
 فتنطوي
 حتى لينكرها الزمان.

Halep, kara bulutların hedefindedir.
 Örgülerini saçarak
 Yeşil gözleri anlatmakta
 Batan güneş acıya doğru eğilmiş
 Ey ebu Firas! ben ve sen
 Rüzgar gibiyiz. Kralların güneşi bize gelen gecenin zulmünü (karanlığını) aydınlatmıyor.
 Yazma ay yok ki
 Nuruyla bize ısı vermesi için
 Ve gurbet çiçekleri, kalp boşluğunda ortaya çıkıyor.
 Yarın ortaya çıkmaz
 Sen kuşatılmışın,
 Rum Denizi ve sürgün arasında
 Falcı kehaneti budur.
 Akraba kılıçlarında parlıyor.
 Halep, kara bulutların hedefindedir.
 Aşkın bu yeri doldurur.
 Rüyalar gizemlerle dolu bir ormandır
 Gecemiz çekilmez
 Aşiret oğulları kan akıtıyorlar
 Kendi kanlarını.
 Elimde yaralı anne.
 Kargalardan bir sürü var.

Kargalar, ihanete uğrayan tarihin üstünden ötüyor.

Ümmetler kaderlerine doğru sürükleniyor.

Zaman onlarla yarışıyor

Bundan dolayı içine kapanıyorlar

Ta ki zaman onları görmezden gelene dek.

Filistinli şair M'utez Ali Kutup⁷⁴, Halep'te meydana gelen, yeri tahrip eden ve sakinlerinin zarar veren, ayrıca çocukları ve oyunlarının yasasını bırakmayan savaşlardan dolayı acı çekmekte ve şöyle demektedir (Basit):⁷⁵

نادى صغير على الموتى من العرب؟
والقلب منقطر من شدة الغضب
وأدخل الرأس كالنعام في التراب
أنت على الدور والأطفال واللعب

في القدس والشام أم بغداد أم حلب
رأتهم العين أشلاء ممزقة
يا ويح من ترك الأشرار تنهشهم
يارب في حلب الشهباء ملحمة

Kudus'te mi, Şam'da mı? Yoksa Bağdat'ta mı, Halep'te mi? Küçük çocuk, Arap ölülerine seslendi.

Göz onları parçalanmış uzuvlar olarak gördü ve kalp şiddetli öfkeden dolayı kırıldı.

Kim kötülerin onları ezmelerine izin verirse ona yazıklar olsun. Deve kuşu gibi başını toprağa sokana da yazıklar olsun.

Allahım! Halep Şahba'da kötü savaş var. Evleri, çocukları ve oyunlarını tahrip etti.

Şair Mahmud Dervîş (ö. 2008)⁷⁶, bu asırdaki arapların kendi şehirlerini korumayı bıraktıkları için onları kınıyor. Halep de korunmasız kalan şehirlerden birdir. Halep'te zulüm ve fesadın halkı arasında nasıl yayıldığını anlatıyor, düşüncelerinin değersizliğine ve yönetim zafiyetine şaşırıyor. "Yüksek Gölge Övgüsü" adlı ünlü uzun kasidesinde şöyle seslenmektedir (Kâmil):⁷⁷

⁷⁴ Mahmud Dervîş Filistin'li şairdir. 1941 yılında Celile'de doğmuştur. 2008 yılında Amerika'da vefat etmiştir. Ramallah şehrinde defnedilmiştir. Bak: Haydar Beyzûn, *Mahmud Dervîş şair el-Arz el-Muhtelle* (Lübnan: Dâru'l-Kutub el-İlmiyye, 1991), 6.

⁷⁵ Şiir ve Şu'â, "Halebu'ş-Şehabâ", erişim: 4 mayıs 2016, <https://hamsaat.co/archives/11121>.

⁷⁶ Mahmud Dervîş, *el-Âmâlu'l-Ûle2*, 1. Baskı (Beyrut: Riyâd e'r-Reys lil-Kütüb ve'n-Neşr, 2005), 355-356.

⁷⁷ Mahmud Dervîş, *el-Âmâlu'l-Ûle2*, 1. Baskı (Beyrut: Riyâd e'r-Reys lil-Kütüb ve'n-Neşr, 2005), 355-356.

قصب هياكلنا
وعروشنا قصب
في كل منذنة
حاو، ومغتصب
يدعو لأندلس
إن حوصرت حلب

Heykellerimiz altındır.
Tahtlarımız altındır.
Her minarede,
Birilerinden esinlenmiş bir gasbetme var.
Endelus'e dua eder,
Halep kuşatıldığında.

Sonuç

Halep, çağdaş Arap şiirinde "Halep" adı ile, "eş-Şahba" lakabıyla ya da adı ve lakabı birlikte yani "Halep eş-Şahba" ile zikredilmektedir. Birçok Arap şair tarafından ele alınmıştır. Şairlerin Halep'i tarif etmek için kullandıkları kelimeler birbirine benzerlik göstermektedir. Genellikle onun beğendikleri yönlerini öne çıkarmışlardır. Şiirlerde en sık kullanılan anlam ise Seyfüddevle ve el-Mütenebbî'nin şehri olduğudur.

Çoğu şair Halep imajını dört farklı şekilde ele almıştır: Birincisi çoğu şairin kullandığıdır ki edebiyat ve ihtişam kenti olduğudur. Bu imajda, zaferler genellikle şehir prensi Seyfüddevle el Hamdânî'nin adıyla ilişkilidir. Ve edebiyat, şair Ebu et-Tayyib el-Mütenebbî ile ilişkilendirilmiştir. Ortaya çıkan ikinci imaj, şairleri güzelliği ile büyüleyen, ona aşık olan ve baştan çıkaran güzel bir kadının imajıdır. Üçüncü imaj da, Halep gerek sakinleri için gerekse ziyaretçileri için huzur veren, rahatlatan, ve güven duygusu veren bir yer olmasıdır. Dördüncüsü ise, Halep'in çağdaş savaş nedeniyle verdiği yaralar karşısında üzücü bir imaja bürünmüş halidir.

Halep'in tarih boyunca birçok sıkıntı ve savaşlarla karşı karşıya kaldığı görülmüş dolayısıyla fazlasıyla yıkıma uğramıştır. Bütün yaşadıkları sıkıntılara rağmen kazanmayı ve ayakta kalmayı devam ettirebilmiştir. Bu yüzden günümüzdeki savaşı da atlatarak harap olan yerleri yeniden inşa etmek suretiyle hayata devam edecek; şairlerin kalplerinde ve şiirlerinde kalmayı başaracaktır.

Kaynakça

Abâza, Nizar- Mâlih, Muhammed. *Zeyl li Kitâb el-A'lâm li Hayreddin ez-Ziriklî*. Beyrut: Dâr Sâdir, 1999.

'Abbâs, İhsân. *İtticâhât e's-Şiiri'l-Arabî el-Mu'asır*. Kuveyt: 'Âlemu'l-Marife, 1998.

'Akkâk, Kâde. *Delâletu'l-Medîneti fi'l-Hitâbi's-Şiiri'l-Arabî'l-Muâsir*. Dimaşk: İtiîhâdi'l-Kitâbi'l-Arab, 2001.

'Akrîş, 'Aliye- b. Dayf, Havle. *Sûretu'l-Medîneti fi's-Şiiri'l-Arabî el-Hadîsi ve'l-Mu'asır Beyn el-Kati'a ve't-Tevsul*. Yüksek Lisans Tezi, Câmîiatu'l-Arabî e't-Tibsî, 2017.

Alahmad, Mohamad "Haziran 1967 Savaşının Nizar Kabbânî Şiirindeki Etkisi", *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 47 (Aralık 2019), 353-384.

Bachelard, Gaston. *Cemîlet el-Mekân*. Trc. Gâlip Helsâ. 3. Baskı. Beyrut: El-Muessesetu'l-Cami'ye li'd-Dirâsâti ve'n-Neşri ve't-Tevzi', 1987.

Beyzûn, Haydar. *Mahmud Dervîş şair el-Arz el-Muhtelle*. Lübnan: Dâru'l-Kutub el-İlmiyye, 1991.

Cerîde. "el-Kutup Yarsudu Mu'ânât e's-Şa'b el- Filastînî Şiiran". Erişim: 29 Ekim 2014. <https://www.aljarida.com/ext/articles/print/1462450273754629400>.

Cevâhir Haleb. "Kuble alâ Sağri's-Şuhebâ". Erişim: 20 Şubat 2020. <http://aleppojewels.net/page.php?id=178>.

Dervîş, Mahmud. *el-Âmâlu'l-Ûle2*. 1. Baskı. Beyrut: Riyâd e'r-Reys lil-Kütüb ve'n-Neşr, 2005.

Ebu Rişe, Ömer. *el-A'mâlu'l-Kâmile*. Thk. Fâyiz e'd-Dâye, Sa'd e'd-Din Kuleyb ve Muhammed Kicce. Dimaşk: el-Heye el-Âmme e's-Suriyye lil-Kitâb, 2017.

Esedî, Hayru'd-Din. *Ehyâu Halep ve Esvâkuhâ*. Dimaşk: Menşurât Vizâretu e's-Sakâfe, 1984.

Fârâbî, Ebu Nasr. *Ârâu Ehli'l-Medîneti'l-Fâdile*. 5. Baskı. Beyrut: Dâru'l-Meşrik, 1986.

Fârâbî, Ebu Nasr. *el-Cem 'u Beyne Raiyi'l-Hakîmîn*, thk. Elbîr Nasrî Nâdir. 2. Baskı. Beyrut: Dâru'l-Meşrik, 1986.

Gazzi, Kâmil. *Nehru'z-Zeheb fi Târih Halep*. Halep: el-Matba'a'l-Mârôniyye, ts.

Hamevî, Yâkût. *Mu'cemu'l-Buldân*. Beyrut: Dâr Sâdir, 1977.

Harfî, Muhammed es-Sâlih. *Cemâliyâtu'l-Mekâni fi's-Şiiri'l-Cez'âiriyyi'l-Mu'asır*. Kasantîne: Câmîiatu Mentorî, Doktora Tezi, 2006.

Hicâzî, Ahmed Abdu'l- Mu'tî. *Medine Bila Kalb*. Beyrut: Dâru'l-Âdâb, 1959.

Hûrî, Beşâra. *Dîvân el-Havâ ve's-Şebâb*. Kâhira: Dâru'l- Me'arif, 1953.

İbnu'l-Adim, Ömer b. Ahmed b. Hibetu Allah. *Zubdetu'l-Halebi min Tarihi Halep*. thk. Halil Mansur. 1. Baskı. Beyrut: Daru'l-Kütübi el-İlmiyye, 1996.

Koltuk, Nuran vd. *Osmanlı Belgelerinde Halep*. İstanbul: Seçil Offset , 2018.

Maveki el-Hakevâtî. "Darabe'l-Erdü Fentehib". Erişim: 2013. <http://al-hakawati.la.utexas.edu/67d6967cabcb6ae2267b73c75c4a3dcb/>.

Mecelletu Fikr e's-Sakâfiyye. "Nizâr Kabbânî Kul Durûbî'l-Hubbi Tûsal ile Haleb". Erişim: 30 Nisan 2016. https://www.fikrmag.com/cul_news.php?news_id=1011.

Mecmû'ati mine'l-Mufekkirîne'l-Fârisîn. *el-İnsâni ve'l-Medîneti fi'Âlemu'l -Me'âsir*. Trc. Kemâl Hûrî. Dimaşk: Menşûrât Vizâreti's-Sakâfeti ve'l-İşrâdi'l-Kavmî, 1977.

Mehmetali, Bekir. *el-Kâide en-Nahviyye el-Câize ve l-Manâ*. 1. Baskı. Ankara: İlahiyat, 2020.

Mehmetali, Bekir. *Vazifetu l-Anâsiri n-Nahviyye*. 1. Baskı. Ankara: İlahiyat, 2020.

Muessesetu Funûn e's-Sakâfiyye, " el-Ahtal es-Sağır İbdâ'âtuhu", erişim: 29 Ocak 2015, http://founoun193.blogspot.com/2015/01/blog-post_863.html.

Multaka'l-Âlam'l-Arabî. "Bukâiyye li-Ebi Firas el-hamdânî". Erişim: 8 eylül 2011. <https://www.3rbseyes.com/t363748.html>.

Muntadayât Ahbâbu'l-kiltâviyye. "Kâlu fi Halep". Erişim: 27 şubat 2011. <http://www.alkeltawia.com/vb/archive/index.php/t-7995.html>.

Mutenebbî, Ahmed b. el-Huseyn. *Dîvân el-Mütenebbî*. Beyrut: Dâr Beyrût li't- Tibâ'a ve'n-Neşr, 1983.

Mutrân, Halil. *el-Âmâlu's-Şa'riyye'l-Kâmile*. 1. Baskı. el-Kuveyt: Muessesetu Câizetu Abdu'l-Aziz Su'ûd el-Bâbtîn lil-İbdâ'i e's-Şiirî, 2010.

Razzûk, Sabâh- Ebu Şevârib, Mahmud. *Halil Mutrân fî'l- Masâdir el-Arabîyye ve'l-Mu'arrabe*. Kuveyt: Muessesetu Câizeti Abdulaziz el-Bâbtîn li'l-İbdâ' e's-Şiirî, 2010.

Rubey'î, Mahmud. *Hâzır e'n-Nakdi'l-Edebî Makâlât fi Tabîati'l-Edeb*. 1. Baskı. Kâhira: Dâru'l-Me'arif, 1975.

Sa'denî, Mustafa. e't-Tasvîr el-Fennî fi Şiir Mahmud Hasan İsmail. İskenderiye: Merkez e'd-Delte li't-Tibâ'a, 1977.

Sanavbarî, Ahmed b. Muhammed b. el-Hasan e'd-Dabbî. *Dîvân e's-Sanavbarî*, thk. İhsân 'Abbâs. 1. Baskı. Beyrut: Dâr Sâdir, 1998.

Seyyid İsmail, Muhammed. *Binâu Fedâi'l-Mekâni fi'l-Kısaati'l-Arabiyyeti'l-Kasîra*. Devletü'l-İmârâti'l-Arabiyye el-Muhaddede: Dâiretu's-Sakâfeti ve'l-Îlâm, 2002.

Suleybâ, Cemîl. *Min Eflâtûn ile İbni Sina*. 3. Baskı. Beyrut: Dâru'l-Endeles li'r-- Tibâ'a ve'n-Neşr ve't-Tevzî'l, tsz.

Suvân, Emine- Dayf, İmân. *en-Nez'atu't-Te'emmüliyye Beyne Cübrân ve's-Şâbbî*. Yüksek Lisans Tezi, Câmîiatu Eklî Muhand Avulhâc Buvîra, 2015.

Şak'a, Mustafa. *Seyfu'd-Devleti'l-Hamedânî av Memleketu's-Seyfî ve Devletü'l-Aklâm*. Beyrut: 'Âlemü'l-Kütüb, 1977.

Şarki'l-Evsat. “Şuarâu Ğannû ale Bâbi Halebi ve Bekûhâ”. Erişim: 25 Aralık 2016. <https://aawsat.com/home/article/814686>.

Şiir ve Şu'ârâ. “Halebu's-Şehebâ”. Erişim: 4 mayıs 2016. <https://hamsaat.co/archives/11121>.

Wikipedia. “Muhammed İbrahim Ebu Sunne”. Erişim: 28 Kasım 2020. https://ar.wikipedia.org/wiki/%D9%85%D8%AD%D9%85%D8%AF_%D8%A5%D8%A8%D8%B1%D8%A7%D9%87%D9%8A%D9%85_%D8%A3%D8%A8%D9%88_%D8%B3%D9%86%D8%A9.

Wikipedia. “Gaston Bachelard”. Erişim: 4 Aralık 2020, https://tr.wikipedia.org/wiki/Gaston_Bachelard.

Ziriklî, Haruddîn. *el-A'lâm*. 15. Baskı. Beyrut: Dâru'l-İlim li'l-Melâyîn, 2002.